

Att livets förnimmelser av behag hos varje människa efter döden förvandlas till motsvarande förnimmelser

485. Att den rådande känsloriktningen eller den förhärskande kärleken hos varje människa förblir i all evighet har konstaterats i föregående kapitel. Här skall nu emellertid förklaras hur de förnimmelser av behag som tillhör människans känsloriktning eller kärlek förvandlas till motsvarande förnimmelser. Med att de förvandlas till motsvarande förnimmelser menas att de förvandlas till andliga glädje- eller lustförnimmelser som motsvarar de naturliga. Att de förvandlas till andliga förnimmelser kan man inse därav att så länge som människan är i den jordiska kroppen är hon i den naturliga världen, men efter att hon har lämnat denna kropp, kommer hon in i den andliga världen och ikläder sig en andlig kropp. (Att såväl änglarna som människorna efter döden är i fullkomlig mänsklig form, och att deras kropp, som de då är iklädd, är andlig, kan man se ovan, nr 73–77 och nr 453–460, samt vad motsvarigheten av andliga ting med naturliga innebär, nr 87–115.)

486. Alla förnimmelser av behag som en människa känner kommer från hennes förhärskande kärlek, ty människan uppfattar ingenting annat som en förnimmelse av behag än det som hon älskar, och alldeles särskilt det som hon älskar högre än allt annat. Vare sig man säger den förhärskande kärleken eller vad man älskar högst av allt, så betyder det samma sak. Dessa förnimmelser av behag är av många olika slag. I största allmänhet är de lika många som de förhärskande kärleksarterna hos människorna och alltså lika många som det finns människor, andar och änglar, ty en människas förhärskande kärlek är aldrig i alla avseenden lik en annan människas. Detta är anledningen till att det aldrig

någonsin förekommer att någon har ett ansikte som är alldeles likt ansiktet hos en annan, ty ansiktet hos varje människa är en avbild av sinnelaget, och i den andliga världen är det en avbild av människans förhärskande kärlek. Också hos varje människa är förnimmelserna av behag av oändlig variation. Det finns inte en enda människa vars förnimmelser i alla avseenden är lika eller identiska med en annan människas, vare sig de följer efter varandra eller upplevs samtidigt. En förnimmelse alldeles lik en annan förekommer nämligen icke. Det förhåller sig så att förnimmelserna av behag hos varje mänsklig varelse hänför sig till en för honom unik kärlek, hans förhärskande kärlek, ty hans förnimmelser såväl bildar som utgör ett med denna kärlek. På samma sätt står alla förnimmelser av behag på det hela taget i samband med en allmänt rådande kärlek, i himlen med kärleken till Herren och i helvetet med kärleken till sig själv.

487. Vilka en människas naturliga förnimmelser av behag är – som efter döden förvandlas till andliga förnimmelser – och hurdana de är, kan man inte få veta på något annat sätt än genom en kunskap om motsvarigheter. Den allmänna principen i motsvarighetsläran är att det inte finns något naturligt som inte motsvaras av något andligt. Motsvarighetsläran ger också i varje särskilt fall besked om vad det är som motsvarar och hurdant det är. Den som sitter inne med denna kunskap kan därför lära känna och komma till insikt om sitt tillstånd efter döden, om han blott vet hurdan hans kärlek är och känner till dess förhållande till den ovannämnda allmänt rådande kärleken, som alla hans olika kärleksarter hänför sig till. Att lära känna sin rådande kärlek är emellertid omöjligt för dem som är i kärlek till sig själva, eftersom de älskar det som är deras eget och kallar för goda sina ondskor och för sanna sina falska åsikter, som de gynnar och befäster sina ondskor med. Och dock skulle de, om de bara ville, från andra människor som är visa, kunna lära känna hurdan deras rådande kärlek är, eftersom visa människor ser vad de själva inte ser. Men detta sker inte med dem som är så uppfyllda av kärlek till sig själva att de förkastar allt vad de visa lär.

[2] De däremot som är i himmelsk kärlek tar emot undervisningen, och när de förs in i det onda som de föddes i, betraktar de det med utgångspunkt från sanningar, eftersom sanningar avslöjar det onda. Var och en kan nämligen från det sanna som kommer av det goda se vad det onda och dess åtföljande falska är, men ingen kan från det onda se vad det goda och dess åtföljande sanna är. Orsaken till detta är att det falska som kommer av det onda ger upphov till

mörker och även motsvarar mörker. De som är i sådana falska uppfattningar som kommer från ondska är därför som blinda, och de ser inte ens det som är i ljus och flyr till och med liksom nattugglor bort från ljuset²⁷¹. De sanningar däremot som kommer från det goda ger upphov till ljus och motsvarar till och med ljuset (såsom man kan se ovan, nr 126–134). De som är i sanningar från det goda har seende och vidöppna ögon och skiljer mellan det som tillhör ljuset och det som tillhör mörkret.

[3] Jag har också fått detta bekräftat genom egen erfarenhet. Änglarna i himlarna både ser och förnimmer de onskor och falskheter som emellanåt reser sig upp inom dem, och de ser och förnimmer till och med onskorna och falskheterna hos de andar i andarnas värld som står i förbindelse med helvetena. Men själva kan dessa andar inte se sina onskor och falskheter. Dessa andar fattar inte vad det goda av himmelsk kärlek är, vad samvete, hederlighet och rättvisa är, utom när det gynnar dem själva, och de fattar inte heller vad det innebär att ledas av Herren. De påstår att något sådant inte förekommer och därför är värdelöst. Allt detta har sagts för att människan må rannsaka sig och på grund av vad hon finner behag i må lära känna sin kärlek, och för att hon därigenom skall kunna få en uppfattning om sitt livs tillstånd efter döden, i den mån som detta kan ske med hjälp av en kunskap om motsvarigheter.

488. Hur alla livets förnimmelser av behag hos varje människa efter döden förvandlas till motsvarande glädje- eller lustförnimmelser, kan man få veta med hjälp av en kunskap om motsvarighet. Eftersom emellertid denna kunskap ännu inte är allmänt förekommande, så vill jag med hjälp av några exempel från min erfarenhet kasta ljus över saken. Alla som är i det onda och har befäst sig i falska åsikter, som står i strid med kyrkans sanningar, och särskilt de som har förkastat Ordet, flyr efter döden undan himlens ljus och störtar sig i andevärlden ner i och gömmer sig i underjordiska gångar och håligheter i bergen som vid ingången ser kolmörka ut. Orsaken till att de gör så är att de har älskat falskheter och hatat sanningar. Sådana underjordiska gångar liksom håligheter i bergen²⁷² motsvarar nämligen liksom mörkret falskheter, medan ljuset motsvarar sanningar. De finner behag i att bo på sådana ställen och obehag i att bo ute på den öppna slättbygden.

[2] På samma sätt betar sig de som har funnit nöje i att i hemlighet motarbeta andra människor och smida planer för deras fördärv. Också dessa bor i sådana underjordiska gångar och vistas i rum så mörka att de inte ens kan se varandra,

och borta i hörnen tisslar och tasslar de i öronen på varandra. I detta finner deras kärlek behag. De som har vikt sitt liv åt att studera vetenskaperna utan annan avsikt än att bli ansedda som lärda, och som inte har odlat sitt förnuft med hjälp av vetenskaperna, utan yvs över sin lärdom, älskar sandöknar som de hellre väljer än fält och trädgårdar, därför att sandöknar motsvarar ett sådant sätt att bedriva studier på.

[3] De som haft kunskap om sin egen och andra kyrkors läror, men inte tillämpat sin kunskap i livet, söker upp steniga platser och bor ibland stenrösen. Odlat mark flyr de, därför att de avskyr den. De som tillskrivit naturen allt och likaledes sin egen klokhets allt, och genom allehanda knep vunnit befördran till högre tjänster och skaffat sig rikedom, de ägnar sig i det andra livet åt magiska konster, som består i missbruk av den Gudomliga ordningen, som de finner sitt livs största nöje i att missbruka.

[4] De som anpassat de Gudomliga sanningarna till sin egen personliga kärlek, och på så sätt förfalskat dem, älskar urinösa vätskor, därför att sådana vätskor motsvarar vad en sådan kärlek finner behag i²⁷³. De som varit smutsigt giriga bor i källare och älskar svinlort och till och med sådana illaluktande gaser som avgår från osmält mat i magen.

[5] De som framlevt sitt liv i idel vällust och levt yppigt, hängivit sig åt gommens och magens njutningar och älskat detta som livets högsta goda, dessa älskar i det andra livet avföring och avträden. I sådant finner de då behag, därför att deras vällust är ett slags andlig orenlighet. Platser som är rena och fria från föroreningar flyr de bort ifrån, därför att de är obehagliga för dem.

[6] De som har funnit nöje i äktenskapsbrott tillbringar sitt liv i bordeller, där allt är smutsigt och snuskigt. Dessa ställen älskar de, men flyr från kyska hem och faller i vanmakt så snart de råkar komma in i dem. Intet ger dem större nöje än att ödelägga ett äktenskap. De som varit hämndgiriga, och därigenom skaffat sig en våldsam och grym natur, älskar det som hör ihop med as och bor i helveten av samma natur. Och det finns andra av ännu annan natur.

489. Hos dem, å andra sidan, som i världen levt i himmelsk kärlek förvandlas efter döden det som de glatt sig åt under jordelivet till sådana motsvarigheter som finns i himlarna, och som har sin uppkomst från himlens sol och dess ljus, vilket gör att de kan se de motsvarigheter som inom sig gömmer det som är Gudomligt. Det som visar sig i detta ljus påverkar det inre som tillhör sinnet hos änglarna, såväl som det yttre som tillhör deras kropp. Eftersom det

Gudomliga ljuset, som är det från Herren utgående Gudomliga sanna, inflyter i änglarnas sinnen – som öppnats av himmelsk kärlek – så uppvisar därför detta ljus i det yttre de företeelser som motsvarar deras kärleks förmimmelser av lycka. Att det som framställts för den yttre synen i himlarna motsvarar änglarnas inre sinne – det vill säga, det som tillhör deras tro och kärlek och följaktligen deras intelligens och vishet – det har redan förklarats i kapitlet Om förebildningar och apparanser i himlen (nr 170–176) och i kapitlet Om visheten hos himlens änglar (nr 265–275).

[2] Eftersom jag har börjat bestyrka detta motsvarighetsförhållande med exempel från min erfarenhet, så vill jag, för att belysa det som på grund av nu nämnda förhållande redan sagts, göra allmänt bekant något om de himmelska lyckoförmimmelser som de naturliga glädjeförmimmelserna förvandlas till i himlen hos dem som i världen levde i himmelsk kärlek. De som älskade de Gudomliga sanningarna och Ordet med en innerlig tillgivenhet, eller på grund av en tillgivenhet för sanningen i sig, bor i det andra livet i ljus på högt belägna platser som ser ut som berg och befinner sig där ständigt i himlens ljus. De vet inte vad ett sådant nattens mörker är som förekommer i världen. De lever i en mild, vårlig temperatur. Inför deras blickar utbreder sig vad som ser ut som åkrar, sädesfält och vingårdar. I deras hem blixtrar varje liten sak som en ädelsten. Utsikten genom deras fönster är som att blicka ut genom ren kristall. Dessa upplevelser gläder deras synsinne, men samma upplevelser är också källan till inre förmimelse av lycka, därför att de motsvarar Gudomliga, himmelska ting. De sanningar som kommer från Ordet, och som de älskar, motsvarar nämligen sädesfält, vingårdar, ädelstenar, fönster och kristall²⁷⁴.

[3] De som omedelbart i livet omsatt de kyrkans läror som kommer från Ordet bor i den innersta himlen och är i högre grad än andra i en sådan känsla av välbehag som hör till visheten. I varje föremål ser de något Gudomligt. De ser också föremålen i verkligheten, men föremålen Gudomliga motsvarigheter inflyter i samma nu i deras sinnen och uppfyller dem med en sällhet som påverkar alla deras sinnesintryck. Allt som visar sig inför deras ögon tycks därför liksom sprutta av munterhet, lek och liv (se ovan, nr 270).

[4] Hos dem som älskat kunskaper och med deras hjälp odlat sitt förnuft och på så sätt förskaffat sig intelligens, medan de samtidigt erkänt det Gudomliga, hos dem förvandlas i det andra livet deras kunskapsbegär och förkärlek för det som är förnuftigt till en sådan förkärlek för det som är andligt, som består i en åstundan att få veta vad som är gott och sant^a. De bor i trädgårdar med vackert

arrangerade blomsterängar och gräsmattor, omgivna av rader av träd med portvalv och trädgårdsgångar, och träden och blommorna växlar från dag till dag. Åsynen av allt detta fyller i största allmänhet deras sinnen med förnimmelser av välbehag, medan variationerna i detaljerna oupphörligen förnyar deras förnimmelser. Eftersom allt de ser motsvarar Gudomliga ting, och då de är i kunskap om motsvarigheter, så uppfylls de städse med nya insikter och genom dessa fulländas deras andliga förnuft. Att de har sådana förnimmelser av välbehag beror på att trädgårdar, blomsterängar, gräsmattor och träd motsvarar kunskaper och insikter och den intelligens som uppstår som en följd av dessa.

[5] De som har tillräknat det Gudomliga allt och betraktat naturen som något relativt dött och blott avsedd att tjäna andliga ting, och som har bekräftat sig i denna inställning, är i himmelskt ljus. Allt som visar sig inför deras ögon får av detta ljus förmågan att bli genomskinligt. I denna genomskinlighet ser de otaliga skiftningar av det himmelska ljuset, som deras inre syn uppfattar så att säga omedelbart, och till följd av detta åtnjuter de inre glädjeförnimmelser. Inredningen i deras hus gnistrar i olika ljus- och färgnyanser liksom av diamanter. Väggarna är som redan sagts kristallartade och alltså genomskinliga, och genom dem syns, likaledes med ständig omväxling, liksom böljande himlafenomen symboliserande himmelska ting. Så ter det sig därför att en dylik genomskinlighet motsvarar ett av Herren upplyst förstånd, sedan det avlägsnats från skuggorna av tron på kärleken till naturliga ting. De som besökt himlen säger att de i de fenomen som förekommer där sett vad intet öga sett, och att de dessutom, på grund av en förnimmelse av Gudomliga ting som de fått av dem som bor i himlen^b, där hört vad intet öra hört.

[6] Hos dem som inte handlat i hemlighet, utan velat att allt som de tänkt skall vara uppenbart, i den mån samhället tillåter det, strålar ansiktet i himlen därför att de med utgångspunkt från det Gudomliga inte har tänkt på något annat än vad som är redbart och rättskaffens. Som ett resultat av denna utstrålning avtecknar sig varje detalj av deras känslor och tankar i ansiktet som i en form, och med hänsyn till sitt tal och sina handlingar är dessa änglar så att säga en bild av sina känslor. Därför är de mer älskade än andra. Medan de talar fördunklas ansiktet ganska mycket, men efteråt blir allt vad de sagt på en gång fullt synligt i ansiktet. Eftersom allt omkring dem motsvarar deras inre karaktär, antar också allt detta ett sådant utseende att det kan klart uppfattas av andra vad det förebildar och betecknar. De andar däremot som funnit nöje i att handla

i hemlighet flyr långt bort från dem, och det förefaller dessa hemlighetsfulla andar som om de krålar bort från dem liksom ormar.

[7] De som ansett äktenskapsbrott som skändliga och levt i kysk äktenkaplig kärlek är framför andra i himlens ordning och form och därför i sin fulla fågning och beständigt i ungdomens blomma. De förnimmelser av lycka som kommer av deras kärlek är outsägliga och tilltar i evighet. Alla himlens förnimmelser av behag och fröjd strömmar nämligen in i deras kärlek, därför att denna kärlek kommer fram ur Herrens förbindelse med himlen och med kyrkan och i största allmänhet ur förbindelsen mellan det goda och det sanna, som just är vad som bildar himlen såväl i allmänhet som hos varje ängel i synnerhet (se ovan, nr 366–368). Vad det är som i yttre avseende behagar dessa änglar kan inte beskrivas med mänskliga ord. Detta är blott några få av de saker som sagts mig om vad som motsvarar förnimmelserna av lycka hos dem som är i himmelsk kärlek.

490. Av allt som anförts i detta kapitel kan man inse att alla människors förnimmelser av behag efter döden förvandlas till motsvarande glädje- eller lustförnimmelser, medan själva kärleken förblir i evighet. Så är förhållandet med den äktenkapliga kärleken samt med kärleken till rättvisa, till redbarhet, till det goda och det sanna, till kunskaper och insikter, till intelligens och vishet, ävensom med övriga kärleksarter. De förnimmelser av behag som härrör från deras kärleksarter, som en bäck från sin källa, är till yttermera visso sådana glädjeförnimmelser som förblir, men de upplyfts till en högre grad, när de från naturliga glädjeförnimmelser har övergått till andliga lyckoförnimmelser.

Om människans första tillstånd efter döden

491. Det finns tre tillstånd som människan går igenom efter döden, innan hon kommer antingen till himlen eller till helvetet. Det första tillståndet har att göra med hennes yttre levnadsförhållanden, det andra med hennes inre levnadsförhållanden, och det tredje är ett tillstånd av förberedelse. Människan går igenom dessa tillstånd i andarnas värld. Det finns emellertid en del människor som inte går igenom dessa tillstånd, utan omedelbart efter döden antingen tas upp till himlen eller kastas ned i helvetet. De som omedelbart tas upp till himlen är de som blivit pånyttfödda och följaktligen beretts för himlen redan i världen. De som har blivit pånyttfödda och beredda på detta sätt, så att de endast behöver förkasta den naturliga orenheten med kroppen, förs utan uppehåll av änglarna till himlen. Jag har sett dem lyftas upp en timme efter döden. De däremot som till det inre varit ondskefulla, men till det yttre till synes goda, och som alltså har uppfyllt sin elakhet med illistighet och använt godheten som ett medel till svek, de kastas allesammans ofördröjligen ned i helvetet. Jag har sett åtskilliga sådana strax efter döden tillsammans nedkastas i helvetet, en av de mest svekfulla med huvudet nedåt och fötterna uppåt, och andra på andra sätt. Det finns också de som strax efter döden kastas ned i hålor och på så sätt skiljs från dem som är i andevärlden. De tas växelvis upp ur hålorna och kastas ned i dem igen. De är sådana som under ett sken av älskvärdhet handlat lömskt emot sin nästa. Men både de förra och de senare är få i jämförelse med dem som hålls kvar i andarnas värld och som enligt den Gudomliga ordningen förbereds antingen för himlen eller för helvetet.

492. Vad det första tillståndet beträffar, som har att göra med yttre förhållanden, så är det ett tillstånd som människan kommer in i omedelbart efter döden. Varje människa har med hänsyn till sin ande både yttre och inre sidor. Andens yttre sidor är de sidor varigenom han anpassar sin kropp för

umgänge med andra medan han är i världen, och särskilt sitt ansikte, sitt tal och sina åtbörder. Andens inre sidor däremot är de sidor som tillhör hans personliga vilja, och den tanke som kommer därav, och som sällan visar sig i hans ansikte, tal och åtbörder. Från sin tidigaste barndom vänjer sig nämligen människan vid att visa vänskap, välvilja och uppriktighet och att dölja sin egen viljas tankar. Av blotta vanan uppvisar hon följaktligen ett moraliskt och anständigt sätt att leva på i yttre avseende, oavsett hurdan hon är till det inre. Av denna vana framgår det att människan knappast själv vet hurdan hennes inre karaktär är och att hon över huvud taget inte ger akt på den.

493. Människans första tillstånd efter döden är likt hennes tillstånd i världen, därför att hon även nu är i yttre levnadsförhållanden. Hon har också ett likadant ansikte, ett likadant tal och lynne och alltså ett likadant moraliskt och anständigt levnadssätt som i världen. Därför vet hon inte annat än att hon fortfarande är i världen, såvida hon inte lägger märke till vad som möter henne och vad änglarna sade till henne när hon uppväcktes, nämligen att hon nu är en ande (nr 30). Det ena livet har alltså sin fortsättning i det andra, och döden är bara en övergång.

494. Eftersom människans ande är sådan, när hon just anlänt från livet i världen, känns hon då igen av sina vänner och av dem som hon kände i världen. Andarna förnimmer nämligen vem hon är, inte bara av hennes ansikte och tal, utan också av hennes livssfär, när de närmar sig henne. Närhelst någon i det andra livet tänker på en annan, föreställer han sig också dennes ansikte i tanken och samtidigt många av dennes levnadsomständigheter, och när så sker blir denne närvarande, precis som om han blivit eftersänd eller kallad. Sådant sker i den andliga världen, därför att man där delar varandras tankar och därför att sådana rumsförhållanden som förekommer i den naturliga världen inte finns där (se ovan, nr 191–199). Det är därför som alla, när de först kommer till det andra livet, känns igen av sina vänner och släktingar och andra som de blott varit bekanta med. Det är också därför som de samtalar med varandra och allt framgent umgås enligt vänskapen i världen. Jag har många gånger hört att de som anlänt från världen glatt sig åt att få se sina vänner igen, och att dessa å sin sida glädde sig åt att de hade kommit till dem. Det är vanligt att man och hustru kommer tillsammans och ömsesidigt lyckönskar varandra. De fortfar också att vara tillsammans en längre eller kortare tid, alltefter den glädje som de

hade av att bo tillsammans i världen. Om icke en sann äktenskaplig förening, som är en förening av sinnena på grund av himmelsk kärlek, har bundit dem samman, skiljs de emellertid från varandra efter en tid. Men om makarnas sinnena inte passade för varandra, och de i sitt inre kände motvilja mot varandra, bryter de ut i öppen ovänskap och slåss till och med emellanåt, men ändå skiljs de inte från varandra, förrän de ingår i det andra tillståndet i andevärlden, som kommer att behandlas längre fram.

495. Eftersom de nykomna andarnas liv inte är olikit deras liv i den naturliga världen och eftersom de inte vet något om sitt livs tillstånd efter döden och inte heller om himlen eller helvetet, utom vad de lärt från Ordets bokstavsmening och predikan därifrån, så blir de – sedan de förundrat sig över att de är i en kropp och i besittning av varje sinne som i världen och ser liknande saker – ivriga att få veta hurdana himlen och helvetet är och var de är belägna. Därför undervisas de av sina vänner om det eviga livets tillstånd och förs dessutom omkring till olika platser och i många olika slags sällskap. En del förs till städer och även till trädgårdar och parker och i de flesta fall till natursköna platser, emedan sådana platser tilltalar de yttre sinnena som ännu är verksamma. Därefter införs de i den ena efter den andra av de föreställningar som de haft under kroppslivet om sin själs tillstånd efter döden och om himlen och helvetet, och detta ända tills de harmas över att de, och även kyrkan, varit fullständigt okunniga om sådana saker. Nästan alla önskar få veta om de får komma in i himlen. De flesta tror att de skall få komma dit, eftersom de har levt ett moraliskt och samhällsgagnande liv i världen. De tänker inte på att de onda och de goda lever ett likadant liv i yttre avseende, gör gott på ett liknande sätt mot andra och likaledes går i kyrkan och lyssnar på predikningar och ber till Gud. De tycks vara helt ovetande om att yttre handlingar och yttre kultbruk inte har någon betydelse, utan blott de inre bevekelsegrunderna som de yttre handlingarna härstammar ifrån. Det finns knappt en på flera tusen som vet vad inre bevekelsegrunder är, och att det är i dem som himlen och kyrkan föreligger hos människan. Än mindre är det känt att de yttre handlingarna är precis likadana som människans avsikter och planer och hennes kärlek och tro, varifrån de yttre handlingarna kommer. När de undervisas, fattar dessa människor inte heller att det är någon nytta med att tänka och vilja, utan endast med att tala och handla. Sådana är de flesta människor som nu för tiden kommer till det andra livet från den kristna världen.

496. Dessa människor utforskas emellertid av goda andar med avseende på hurdana de är, och detta sker på många olika sätt, därför att de onda såväl som de goda i detta första tillstånd i andevärlden talar sanning och gör gott. Som ovan sagts beror detta på att de onda såväl som de goda i yttre avseende har levt moraliskt, därför att de har bott i ordnade samhällen och under lagar och därigenom fått rykte om sig att vara hederliga och rättskaffens och vunnit andra människors ynnest och på detta sätt fått tillträde till högre befattningar och skaffat sig en förmögenhet. Man kan emellertid skilja de onda andarna från de goda, främst genom att de förra begärligt ger akt på vad som sägs om yttre ting och föga om vad som sägs om det inre sanna och goda som hör till himlen och kyrkan. Detta lyssnar de visserligen på, men inte med uppmärksamhet och glädje. Man kan också skilja mellan de onda och de goda genom att de för det mesta vänder sig mot ett bestämt håll, och att de, lämnade åt sig själva, går på de vägar som leder åt det hållet. Av att de vänder sig i en viss riktning och går på de vägar som leder i den riktningen kan man veta hurdan den kärlek är som leder dem.

497. Alla andar som strömmar till från världen är förvisso förbundna med ett bestämt samhälle i himlen, eller ett bestämt samhälle i helvetet, men endast med hänsyn till sina inre egenskaper. Så länge som de är i yttre tillstånd^a, är deras inre egenskaper emellertid inte uppenbara, ty det yttre^b täcker över och döljer det inre^c, och särskilt hos dem som är i inre ondska. Men senare, när de kommer in i det andra tillståndet i andevärlden, blir deras onskor uppenbara, därför att deras inre egenskaper då avslöjas, och deras yttre sidor^d försänks i slummer.

498. Detta människans första tillstånd efter döden varar för en del några dagar, för andra i månader och för ännu andra under ett helt år, men sällan för någon människa mer än ett år, och för var och en helt beroende på huruvida hennes inre egenskaper överensstämmer eller inte överensstämmer med hennes yttre egenskaper. Hos varje människa måste nämligen det inre och det yttre verka som ett och motsvara varandra. I den andliga världen är det nämligen inte tillåtet för någon att tänka och vilja på ett sätt och att tala och handla på ett annat. Var och en där måste vara en bild av sitt personliga känslotillstånd eller sin egen kärlek, och sådan som han är till det inre, måste

han alltså vara till det yttre. Först avslöjas därför andens yttre karaktärssegenskaper och försätts i ordning så att de må tjäna som en grundval som motsvarar hans inre karaktär.

Om människans andra tillstånd efter döden

499. Människans andra tillstånd efter döden sägs vara den inre karaktärens tillstånd^a, ty hon leds nu in i de inre karaktärsegenskaper som hör till hennes sinne, det vill säga till hennes vilja och tanke, och hennes yttre tillstånd, som kännetecknade henne i världen, sövs in. Var och en som lägger märke till människans liv och hennes tal och handlingar kan inse att det hos varje människa förekommer yttre och inre karaktärsegenskaper, eller yttre och inre tankar och avsikter. Detta inser man av det förhållandet att man i sitt dagliga liv bildar sig en uppfattning om andra människor av vad man hört om dem eller själv iakttagit. Man talar emellertid inte med dem så som man tänker om dem. Även om de är onda människor, uppträder man hövligt emot dem. Att det är så är särskilt välbekant när det gäller hycklare och smickrare, som talar och handlar helt annorlunda än de tänker och har för avsikt. Det är också fallet i fråga om hycklare som liksom av tro och kärlek pratar om Gud, om himlen, om att frälsa själar, om kyrkans sanningar, om fäderneslandets väl och om sin nästa, trots att de i sitt hjärta tänker helt annorlunda och älskar endast sig själva.

[2] Av allt som sagts i föregående stycke får man klart för sig att det finns två sätt att tänka på, ett yttre och ett inre, och att det finns människor som talar från sin yttre tanke, men känner annorlunda i sin inre tanke, och att dessa två sätt att tänka på hålls isär av dem. De aktar sig nämligen för att låta det som de innerst inne tänker komma till uttryck i det yttre, och på så sätt synas. Från skapelsen är människan sådan att den inre tanken genom motsvarighet skall verka som ett med den yttre, och dessa två sätt att tänka på verkar också som ett hos de människor som är i det goda, ty de tänker inte något annat än gott, och de talar inte heller något annat än gott. Hos dem däremot som är i det onda verkar inte den inre tanken som ett med den yttre, ty dessa människor tänker det som är ont, men talar det som är gott. Hos dessa är ordningen förvänd, ty det goda är hos dem på utsidan och det onda på insidan. Av detta följer att det

onda härskar över det goda och gör detta till sin träl, för att det goda må tjäna det onda som ett medel till att uppnå de syften som tillhör dessa människors kärlek. Eftersom ett sådant syfte innebor i det goda som de säger och gör, så är det klart att det goda hos dem inte är gott, utan besmittat med ont, hur mycket det än i yttre form ser ut som gott för dem som inte vet något om människans inre egenskaper.

[3] Det förhåller sig på ett helt annat sätt med dem som är i det goda. Hos dem är ordningen inte förvänd, utan det goda som kommer från deras inre tanke inflyter i deras yttre tanke, och så i deras tal och handling. Det är den ordningen i vilken människan har skapats, och då befinner sig också människan till den inre delen av sinnet^b i himlen och ljuset där. Eftersom nu himlens ljus är det Gudomliga sanna som utgår från Herren, och följaktligen är Herren i himlen (nr 126–140), leds dessa människor av Herren. Detta har sagts för att det skall bli känt att varje människa har en inre tanke och en yttre tanke, och att dessa är sines emellan skilda åt. När det sägs tanke förstås även vilja, ty tanken kommer från viljan, och ingen kan tänka utan att vilja. Av allt detta framgår hurdan människan är med avseende på sina yttre och inre tillstånd.

500. När viljan och tanken nämns, då avses med viljan också känslan och kärleken, såväl som all den förnimmelse av glädje och lust som hör till känslan och kärleken, eftersom dessa härstammar från viljan som sitt subjekt, ty vad människan vill, det älskar hon och finner behagligt och lustbetonat, och omvänt, det som människan älskar och finner behagligt och lustbetonat, det vill hon. Med tanken avses då likaledes allt varmed hon bekräftar sin känsla eller sin kärlek, ty tanken är inte någonting annat än viljans form eller något som framställer i ljus vad människan vill. Denna form kan förklaras med hjälp av många slags förnuftiga analyser, som leder sitt ursprung från den andliga världen, och egentligen tillhör människans ande.

501. Man bör veta att människan är helt och hållet sådan som hon är till sin inre karaktär, och inte sådan som hon är till sin yttre människa skild från den inre. Orsaken till detta är att människans inre karaktär tillhör hennes ande, och människans liv är hennes andes liv, ty från detta lever kroppen. Sådan som människan är till sitt inre, sådan förblir hon därför också i evighet. Hennes yttre egenskaper däremot, som ännu alltjämt kännetecknar kroppen, avskiljs efter döden, och de av dem som vidlåder anden försänks i sömn och

tjänar endast som ett underlag för de inre egenskaperna, såsom påvisats ovan där det handlar om människans minne, som finns kvar efter döden. Av detta är det uppenbart vad som är människans eget och vad som inte är hennes eget, nämligen att hos de onda inga av de egenskaper som hör till den yttre tanken, från vilken de talar, och inga av de egenskaper som hör till den yttre viljan, från vilken de handlar, är deras egna, utan endast de egenskaper som hör till deras inre tanke och vilja.

502. När människans första tillstånd i andevärlden har fullbordats, som är ett tillstånd med avseende på de yttre egenskaper som beskrevs i föregående kapitel, förs människoanden in i det tillstånd som tillhör hennes inre egenskaper. Det vill säga hon förs in i hennes inre viljas och den därav uppkomna tankens tillstånd, vari hon var i världen, när hon lämnat åt sig själv tänkte fritt utan hämmande band. Utan att inse det glider hon in i detta andra tillstånd på samma sätt som när hon i världen drar den yttre tanken – som är närmast talet eller som talet utgår ifrån – tillbaka mot den inre tanken, och förblir så i denna. När människoanden är i detta tillstånd, visar den därför sitt verkliga jag och är i sitt egentliga liv, ty att tänka fritt från sin egen personliga känsla är människans egentliga liv och är hon själv.

503. I detta andra tillstånd tänker anden från sin personliga vilja och alltså utifrån sin personliga känsla eller personliga kärlek, och tanken verkar då som ett med viljan, och i så hög grad som ett med den att hon knappast ser ut att tänka utan blott att vilja. Det förhåller sig nästan på samma sätt när hon talar, dock med den skillnaden att hon talar med en viss fruktan för att hennes viljas tankar skall träda fram i sin nakenhet, emedan också denna fruktan på grund av det dagliga livet i världen har kommit att bli en del av hennes vilja.

504. Alla människor utan undantag förs efter döden in i detta andra tillstånd, eftersom det är deras andes egentliga tillstånd. Det förra tillståndet är sådant som människan var i med hänsyn till sin ande, när hon var i sällskap med andra i den naturliga världen, vilket inte är hennes eget tillstånd. Att detta föregående tillstånd, eller tillståndet med hänsyn till människans yttre karaktäregenskaper, som människan först är i efter döden och som har beskrivits i föregående kapitel, inte är hennes egentliga tillstånd, framgår av flera saker, såsom till exempel därav att andarna icke blott tänker utan också talar från sin

känsla. Deras tal kommer ju från känslan, vilket framgår av allt det som har sagts och påvisats i kapitlet Om änglarnas sätt att tala (nr 234–245). På samma sätt som andarna tänker, tänkte också människan i världen, när hon tänkte inom sig, ty då tänkte hon inte från kroppens talade ord, utan såg endast vad orden representerade. Hon såg då på en gång under loppet av en enda minut mer än vad hon efteråt kunde yttra under en halvtimmes tid. Att tillståndet med avseende på människans yttre karaktär inte är hennes eller hennes andes egentliga tillstånd framgår också av att när människan i världen är i sällskap med andra, talar hon i enlighet med vad det moraliska livets och samhällslivets lagar bjuder. Då styr den inre tanken den yttre såsom den ena människan styr den andra, för att man inte skall överskrida gränserna för det passande och anständiga. Detta är jämväl klart därav att när människan i världen tänker inom sig, då tänker hon också på vad hon bör säga och göra för att behaga och vinna vänskap, välvilja och gunst, och detta på ett ovidkommande sätt, det vill säga på ett helt annat sätt än hon skulle göra om hon handlade från sin verkliga vilja. Av detta framgår att de inre sinnestillstånden som anden förs in i är hans egentliga tillstånd och var följaktligen också hans egentliga tillstånd, när han levde som människa i världen.

505. Då nu anden är i det tillstånd som kännetecknar hans inre egenskaper framgår det tydligt hurdan han var i sig själv när han levde som människa i världen, ty nu, som då, handlar han från sitt proprium. Den som till sitt inre var i det goda när han var i världen handlar nu förnuftigt och vist, ja, till och med visare än i världen, eftersom han nu är fri från sambandet med kroppen och följaktligen från de jordiska förhållanden som i världen fördunklade och liksom satte ett moln mellan kroppen och anden. Den däremot som i världen var i det onda handlar nu dåraktigt och vanvettigt, ja, vanvettigare än i världen, eftersom han nu är i frihet och inte hålls tillbaka. När han levde i världen, var han nämligen vid sunt förstånd i yttre avseende, ty därigenom föregav han sig vara en förnuftig människa, men när det yttre nu har avlägsnats från honom uppenbaras hans galenskaper. En ond människa som i yttre avseende ger sig sken av att vara en god människa kan liknas vid ett kärl som, täckt av ett lock, utvändigt är glänsande och polerat, men som inom sig gömmer orenhet av alla slag, i enlighet med Herrens ord:

Ni är lika vitkalkade gravar, som utanpå ser prydliga ut, men inuti är fulla av de dödas ben och annat orent. (*Matt. 23:27.*)

506. För alla som i världen levt ett gott liv och handlat från samvete – vilka är de som har erkänt det Gudomliga och älskat Gudomliga sanningar och framför allt tillämpat dem i livet – ser det ut, när de försätts i tillståndet av sina inre karaktärsegenskaper, som om de, uppväckta ur sömnen, blir klarvakna och kommer från mörker till ljus. De tänker då också från himlens ljus, och alltså från en inre vishet, och handlar från vad som är gott och alltså från sitt inre känsloliv. Himlen inflyter också i deras tankar och känslor med en inre förnimmelse av sällhet och behag, som de förut inte vetat något om. De står nämligen i nära förbindelse med himlens änglar. De erkänner likaledes Herren och dyrkar Honom med liv och själ⁸, ty de är i sitt egentliga liv när de är i tillståndet av sina inre karaktärsegenskaper, vilket förklarats strax ovan (nr 505). De erkänner och dyrkar honom också i full frihet, ty frihet är en del av det inre känslolivet. På så sätt drar de sig också tillbaka från yttre helighet och kommer in i en inre helighet, vari verklig gudsdyrkan i detta ords rätta bemärkelse består. Sådant är tillståndet hos dem som har fört ett kristligt liv i överensstämmelse med föreskrifterna i Ordet.

[2] Helt motsatt är emellertid tillståndet hos dem som i världen levde i ondska och som inte haft något samvete och därför förnekat det Gudomliga. Alla som levt i ondska förnekar nämligen i sitt inre det Gudomliga, hur mycket de än, när de är i sitt yttre, menar att de inte förnekar det Gudomliga utan erkänner det. Att erkänna det Gudomliga och leva ett ont liv är nämligen två varandra motsatta tillstånd. När de som är sådana kommer in i sitt inre tillstånd, och man hör dem tala och ser dem handla, ser de i det andra livet ut att vara helt dåraktiga, ty från sina onda lustar bryter de ut i skändligheter, i förakt för andra, i begabbelser och smädelser, i hat och hämnd. De ägnar sig åt svek och onda anslag, och somliga av dem med så stor list och ondska att man knappt kan tro att något sådant kan finnas i det inre hos någon människa. De är nämligen då i ett tillstånd av frihet att handla enligt sin viljas tankar, eftersom de är skilda från de yttre omständigheterna som höll dem inom vissa skrankor och tyglade dem i världen. Kort sagt, de är berövade förnuftet, eftersom deras förnuft i världen inte hade sitt säte i deras inre utan i deras yttre personlighet. Men ändå tycker de sig vara visare än andra.

[3] Eftersom de är sådana, sänks de från detta andra tillstånd i andevärlden med korta mellanrum återigen ned i sitt yttre sinnestillstånd^b [som är det första tillståndet i andevärlden], och samtidigt i minnet av de handlingar de begick i det inre sinnestillståndet^c [som är det andra eller inre tillståndet där]. Då skäms en del av dem och erkänner att de har varit dåraktiga. Andra skäms inte, och somliga harmas över att de inte alltid får vara kvar i sitt yttre sinnestillstånd. Man låter dem emellertid få se hurdana de skulle bli, om de fick fortsätta i detta tillstånd. De skulle då i själva verket begå samma handlingar som förr och under skenet av godhet, hederlighet och rättvisa förleda de i hjärta och tro enkla och okonstlade andarna och fullständigt fördärva sig själva. Deras yttre människa skulle nämligen då till sist brinna med samma förödande brand som deras inre människa, vilket skulle förtära hela deras liv.

507. När de befinner sig i detta andra tillstånd i andevärlden, uppför andarna sig precis på samma sätt som de gjorde i världen, men vad de då sade och gjorde i hemlighet blir nu uppenbart. Eftersom yttre omständigheter inte längre hämmar dem, säger de nämligen nu öppet vad de tänker och vågar till och med göra samma saker som de gjorde i hemlighet i världen, och inte heller fruktar de för sitt goda namn och rykte som i världen. De förs nu också in i många av de tillstånd som hör samman med deras ondskor, för att det skall bli uppenbart för änglarna och de goda andarna hurdana de är. Så avslöjas det som har varit gömt, och det som har varit hemligt uppenbaras, enligt dessa Herrens ord:

Det finns ingenting gömt som inte skall komma i dagen och ingenting dolt som inte skall bli känt. Därför skall också det som ni har sagt i mörkret bli hört i dagsljuset, och det som ni har viskat i enrum skall ropas ut från taken. (*Luk. 12:2, 3.*)

Och på ett annat ställe:

Jag säger er att varje fåfängt ord som människorna yttrar skall de få svara för på domens dag. (*Matt. 12:36.*)

508. Hur de onda som är i detta andra tillstånd är beskaffade kan inte beskrivas med få ord, ty varje ond ande är då vanvettig i full överensstämmelse med sina begärelser, och dessa är av många olika slag. Därför vill jag nämna endast några speciella sådana, av vilka man kan sluta sig till de övriga.

Dummare än andra ter sig i detta tillstånd de som älskat sig själva högre än allt annat och som i sin tjänste- eller yrkesutövning eller eljest haft sin egen ära för ögonen och inte fullgjort sin åligganden och funnit nöje i dem för nyttans skull. De har alltså, för att de skulle betraktas som värdigare än andra, varit fullt upptagna med att slå vakt om sitt goda namn och rykte. I den mån man älskar sig själv avlägsnar man sig nämligen från himlen, och i den mån man avlägsnar sig från himlen avlägsnar man sig från visdom.

[2] De däremot som varit i kärlek till sig själva och samtidigt lömska, och som genom intriger skaffat sig befordran till högre ämbeten, de ger sig i lag med den värsta typen av andar och lär sig av dem magiska konster, som är missbruk av den Gudomliga ordningen. Med dessa magiska konster lockar och ofredar de alla som inte håller dem i ära. De lägger snaror för dem, hyser hat och brinner av hämndbegär emot dem, och njuter av att förfara grymt mot alla som inte underkastar sig dem. Så långt deras ondskefulla kumpaner går med på det, kastar de sig in i alla dessa ohyggligheter, och till slut börjar de umgås med planer på hur de skall kunna stiga upp till himlen och förstöra den, eller hur de skall kunna komma att dyrkas där som gudar. Så till den grad förhåver de sig i sin galenskap.

[3] De som tillhört den påviska religionen och varit av detta slag är mer vanvettiga än andra, ty de inbillar sig att både himlen och helvetet är underställda deras makt och att de kan förlåta synder efter eget fritt val. De gör anspråk på allt Gudomligt och kallar sig själva Kristus. Deras intalelse att det förhåller sig så är så stark att var den än inflyter förvirrar den sinnena och förorsakar ett mörker så stort att man vändas över det. De är sig nästan lika i de båda första tillstånden i andevärlden, dock att de i det andra tillståndet saknar allt förnuft. Om deras vanvettigheter och deras lott efter detta andra tillstånd i andevärlden lämnas detaljerade uppgifter i det lilla verket *Om den Yttersta Domen och Babylons Ödeläggelse*.

[4] De som tillskrivit naturen skapelsen, och i hjärtat, om ej med munnen, förnekat det Gudomliga och därmed allt som tillhör kyrkan och himlen, de sällar sig i detta andra tillstånd till sina likar, och var och en som utmärker sig för illistighet kallar de gud och dyrkar honom också med gudomlig ärebetygelse. Jag har sett sådana vid en sammankomst tillbe en magiker och med honom utbyta tankar om naturen och bära sig så dåraktigt åt, som om de var djur i människoskepnad. Bland dem fanns till och med några som i världen innehaft

höga poster och andra som ansetts lärda och visa. Och där fanns ytterligare andra som hade ord om sig på annat sätt.

[5] Av dessa få iakttagelser kan man sluta sig till hurdana de är som har det inre av sitt sinne tillslutet mot himlen, såsom fallet är med dem som inte har tagit emot något inflytande från himlen genom att erkänna det Gudomliga och leva i tro. Var och en kan själv bedöma hurdan han skulle vara, om han fick handla utan fruktan för lagen och sitt liv och utan sådana yttre band som har att göra med fruktan att förlora sitt goda namn och rykte och följaktligen berövas sitt levebröd och möjligheten till att njuta av livet.

[6] Deras galenskap hålls dock av Herren inom vissa gränser, så att den inte må rusa åstad bortom alla gränser för nytta, ty även varje sådan ande har sin uppgift att fylla. Goda andar ser i dessa andar vad det onda är och hurdant det är, och även hurdan människan blir om hon inte leds av Herren. En annan nytta är att genom dessa onda andar förs andra onda andar som liknar dem samman till ett ställe och avskiljs från de goda. Samtidigt tas det sanna och goda som de onda andarna till det yttre hycklat och ljugit ihop ifrån dem. Ännu en nytta, slutligen, är att de onda förs in i de ondskor som hör ihop med deras liv, och i de falskheter som hör ihop med deras ondska, och att de på så sätt förbereds för helvetet.

[7] Ingen kommer nämligen till helvetet förrän han är i sitt eget personliga onda och i de falskheter som har sitt ursprung i detta onda, ty ingen är där tillåten att ha ett delat sinne, det vill säga att tänka en sak och vilja en annan. Varje ond ande har där sådan falskhet i sinnet som kommer av ondska, och han talar också från en sådan falskhet, och båda dessa tillstånd äger rum helt enkelt därför att han vill det och alltså på grund av sin personliga kärlek med dess nöjesbegär och lust, precis på samma sätt som fallet var när han var i världen och tänkte i sin ande, det vill säga inom sig från sitt inre känslotillstånd. Orsaken till detta är att viljan är själva människan, och att tanken inte är det annat än i den mån som den tillägnar sig något från viljan, eftersom viljan är människans egentliga natur eller karaktär. Att lämnas åt sin vilja är därför detsamma som att lämnas åt sin personliga natur eller karaktär, och likaså åt sitt personliga liv, ty människan tar på sig sin natur genom sitt liv. Efter döden förblir också människan sådan som den natur som hon förskaffade sig genom sitt liv i världen, och hos de onda kan denna natur inte längre förbättras och ändras, vare sig genom att man tänker på eller förstår vad som är sant.

509. Eftersom onda andar, när de är i detta andra tillstånd i andarnas värld, störtar sig i all slags ondska, brukar de straffas ofta och svårt. Straffen är i andevärlden av många olika slag, och ingen särskild respekt för personen förekommer, vare sig denne i världen varit kung eller träl. Allt ont för med sig sitt eget straff. Brott och straff är förbundna med varandra. Den som är i det onda är därför också i straffet av det onda. Likväl lider ingen där straff för de onda handlingar som han begick i världen, utan blott för de onda handlingar som han nu begår. Det kommer dock på ett ut och är samma sak om man säger att de lider straff för de onda handlingar som de begick i världen eller för de onda handlingar som de begår i andra livet, ty varje människa återgår efter döden till sitt personliga liv och följaktligen till likadana onda gärningar. Människan är då nämligen likadan som hon var under kroppslivet (se ovan, nr 470–484). Att människor straffas beror på att fruktan för straff är det enda medlet till att kuva det onda i detta tillstånd. Förmaningar förmår inte längre något och inte heller vägledning^a eller fruktan inför lagen eller för att förlora sitt anseende, eftersom människan nu handlar enligt sin natur, som inte kan tvingas eller brytas annat än genom straff. Goda andar straffas däremot aldrig, även om de har begått onda handlingar i världen, ty det onda hos dem kommer inte tillbaka. Jag har också fått veta att de goda andarnas handlingar var av ett annat slag eller av en annan natur, ty de handlade inte av föresats, och inte heller av ont hjärta emot det sanna, utan de handlade som de gjorde endast i följd av sin ärftlighet från föräldrarna, vari de infördes av blint nöje när de var i yttre tillstånd skilda från det inre.

510. Varje människa går efter döden till sitt eget samhälle som hon till sin ande var i medan hon levde i världen. Varje människa är nämligen till sin ande förbunden med ett samhälle av något slag, djävulskt eller himmelskt, en ond människa med ett djävulskt samhälle, en god människa med ett himmelskt. Att varje människa efter döden så att säga återkommer till sitt eget samhälle kan man se ovan, nr 438. Steg för steg leds anden dit och går slutligen in i det. När en ond ande är i det tillstånd som hör till hans inre karaktär, vänder han sig så småningom alltmer till sitt eget samhälle, och till sist, redan innan detta tillstånd har fullbordats, vänder han sig direkt till detta samhälle. När så hans tillstånd har fått sin sista utformning, kastar sig den onde anden självmant i helvetet, där de som liknar honom befinner sig. När han kastar sig ned ser det precis ut som om han föll baklänges med huvudet nedåt och fötterna uppåt.

Orsaken till att det ser så ut är att anden befinner sig i ett ordningsvidrigt tillstånd^a, därför att han har älskat djävulska och förkastat himmelska värden. I detta andra tillstånd i andarnas värld går en del onda andar växelvis in och ut ur helvetena, men dessa andar ser då inte ut att falla baklänges, såsom fallet är med dem som blivit fullständigt ödelagda. Just det samhälle som de med hänsyn till sin ande var i när de levde i världen visas också för dem när de är i tillståndet av sina yttre karaktärsegenskaper, för att de därigenom skall kunna inse att de även under kroppslivet var i helvetet, även om de inte var i ett sådant tillstånd som föreligger hos dem som är i det riktiga helvetet, utan som föreligger hos dem som är i ett helvetiskt tillstånd i andarnas värld. Om dessa andars tillstånd som är i helvetet, skall mer sägas längre fram.

511. Det är i detta det andra tillståndet i andarnas värld som de onda andarna skiljs från de goda andarna. I det första tillståndet är de goda och de onda nämligen tillsammans, ty medan anden är i sina yttre tillstånd betar han sig som han gjorde i världen, alltså som en ond människa betar sig mot en god människa och en god människa mot en ond. Men det förhåller sig annorlunda när anden har blivit införd i sina inre tillstånd och lämnas åt sin egentliga natur eller vilja. De onda skiljs från de goda på många olika sätt. Vanligen sker det genom att de onda andarna förs omkring till de samhällen som de i det första tillståndet genom goda tankar och känslor stått i förbindelse med, och vars invånare de alltså genom yttre sken fått till att tro att de inte var onda. I de flesta fall brukar de föras omkring i en vid cirkel, och överallt visas det för de goda andarna hurdana de verkligen är, och på samma gång vänder också de onda andarna, som leds omkring, bort ansiktet från de goda andarna och vänder sig mot det väderstreck där deras helvetiska samhälle, som de skall komma till, är beläget. Det finns också många andra sätt att skilja andarna åt, som dock inte nu skall nämnas.